

Aarhus. Og hvad enten Landsrettens Sæde bliver i Viborg eller Aarhus, vil Landsretten blive sat ogsaa i Hobro eller Herning eller Vejle eller hvor det nu kan falde. Landsretten er kun domicileret med Hensyn til sin Dommerbesætning og sit Kontor, men er slet ikke stavsbunden med Hensyn til sin Virksomhed. Det er ikke godt at sige forud, hvilke Tilfælde der ville blive de hyppigste, om Retten vil blive sat hyppigst i den By, der bliver Rettens Sæde — hvad enten det nu bliver Viborg eller Aarhus — eller om den vil blive sat hyppigst uden for Landsrettens Hjemsted. Men sikkert er det, at i en overordentlig stor Mængde Tilfælde vil den blive sat andetsteds end der, hvor Rettens Sæde bliver bestemt ved denne Lov. Det ligger i Medfør af hele Systemet. — Hvad saa for øvrigt selve Spørgsmaalet om Viborg eller Aarhus angaar, skal jeg kun gøre en eneste Bemærkning, nemlig den, at naar der er bleven udtalt af det ærede Medlem for Ribe Amts 3die Valgekreds (Jens Busk), at det var et Føleleshensyn, dette Hensyn til Historien, dette Hensyn til, at Viborg fra ældgammel Tid har været Rettens Sæde, saa er det fuldstændig mod min Opfattelse. Jeg mener, at det er det forstandigste af alle Forstandshensyn. Der er intet uforstandigere, som et Folks Repræsentanter kunne gøre i en stor Sag — som i en lille med for Resten — end det uden Nødvendighed at bryde den historiske Udvikling. Og her vilde man bryde den paa et Punkt, hvor det ikke er noget som helst afskrækkende Spor. Det vilde være i høj Grad uforstandigt ikke alene for den Sag, der foreligger, men for hele vor Virksomhed, thi det er svækkende for Folkets Udvikling, naar det uden nogen bydende Grund ødelægger den Historie, som det har bag sig. Og jeg vil hertil føje over for det ærede Medlem for Randers 4de Valgekreds (K. Kristiansen), at denne Historie er en god Historie, en smuk Historie. Det ærede Medlem for Randers Amts 4de Valgekreds har jo fuldstændig Uret i den Anskuelse, at den aandelige Atmosfære i Viborg skulde have vist sig skadelig for Dommernes Virksomhed, saa fuldstændig Uret, at det kan paavises statistisk, at det modsatte er Tilfældet, — ja, jeg vil for den Sags Skyld ikke sige noget om, hvad Atmosfæren har virket, men Dommerudviklingen derovre har været fortrinlig. Det gælder ikke alene om de gamle Tider, da Landstinget, som sad i Viborg indtil den 25. Januar 1805 og

havde siddet der $\frac{1}{2}$ Aartusinde forud, var særdeles anset, men det gælder ogsaa om den Domstol, som har siddet der fra den 25. Januar 1805 indtil nu. At gennemsøge dens Virksomhed, hele dette Aarhundrede kan man ikke, men saa meget kan man gøre, at man gennemgaa Højesteretstidende for de sidste 10 Aar, og det er det, jeg har gjort. Der vil jeg da gøre det ærede Medlem opmærksom paa et Faktum, nemlig dette, at Landsover-samt Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn har i den Tid afsagt Dom i 1,019 til Højesteret appellerede Sager, og Overretten i Viborg har i det samme Tidsrum afsagt Dom i 714 til Højesteret appellerede Sager, altsaa naturligvis et noget mindre Antal, men dog et meget betydeligt Antal og vistnok et større Antal, end det ærede Medlem havde tænkt sig. Af Overrettsdomme, som i Løbet af de sidste 10 Aar ere blevene stadfæstede af Højesteret uden Ændring, udviser Landsover- samt Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn 75 pCt., men Landsoverretten i Viborg udviser 82 pCt. Det er et meget smukt Resultat. Det er i Virkeligheden saadan, tror jeg, at Landsoverretten i Viborg mellem dem, der have fulgt Udviklingen, er en meget anset Ret. Den har været anset i det Aarhundrede, hvori den har bestaaet i nuværende Form, og Historien beretter, at den ogsaa var anset i Aarhundrederne før 1805. Om dette Spørgsmaal fandt jeg kun Anledning til at gøre disse to Bemærkninger.

Saa vil jeg med Hensyn til Spørgsmaalet om Eden, som ganske vist ligger under min ærede Nabos (Høgsbro) Ordførerskab, tage Anledning til at nævne noget, som jeg har savnet i Forhandlingerne. Ja, det er ikke min Mening, at den ærede Ordfører burde have fremdraget det; men jeg vil blot sige, at jeg ikke vilde have berørt det, hvis nogen anden havde nævnet det. Det er det, at det ligger nær at tænke paa — og det har ogsaa været fremme under Udvalgets Arbejde — at der kunde være en Fare for, at man misbrugte den Bestemmelse, som foreslaas under Nr. 23, i Øjemed, som her ere ganske uvedkommende, misbrugte den i en antireligiøs Bevægelse, nemlig til at faa saa at sige et Tal gjort op over dem, der ikke have nogen religiøs Tro. Det er jo efter Forslaget under Nr. 23 et af de Tilfælde, hvor et Vidne kan blive fri for at aflægge Ed, at Vidnet forud har afgivet Erklæring om, at det ikke har nogen religiøs Tro. Her ligger altsaa den Fare nær, at en fanatisk Fritænker skal sætte